

A magyar büntetés-végrehajtás ma és holnap

A Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tanszéke a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság támogatásával szakmai-tudományos konferenciát rendezett 2003. október 30-án az RTF Főépületében. „A büntetés-végrehajtás ma és holnap” című konferencia mintegy 120 főnyi résztvevőjét, a hazai szakembereket és a szlovák vendégeket a tanácskozás levezető elnöke, Dr. Ruzsonyi Péter főiskolai tanár, tanszékvezető köszöntötte.

A büntetés-végrehajtás közép- és hosszú távú fejlesztési programjáról Dr. Bökönyi István **bv. vezérőrnagy, országos parancsnok** tartott előadást, aki a programok kialakítására ható tényezők között a már meglévő két kormányhatározatot, az Európai Unió jogrendszerét, hazánk igazságügyi, illetve büntetőpolitikáját, valamint az anyagi forrásokat jelölte meg. A középtávú fejlesztésről szólva tábornok úr négy fő célt emelt ki: a joganyag megváltoztatását, a személyzet képzésének átalakítását, a fogvatartottak személyiségfejlesztését elősegítő lehetőségek bővítését, továbbá a pénzügyi-technikai feltételek javítását. Kifejtette, hogy a szervezet működésének filozófiáján nem szükséges javítani, ám a büntetőpolitika alakításában a mindenkori kormánynak van primátusa. A büntetés-végrehajtás hosszú távú programjával kapcsolatban kiemelte az európai uniós előírásokhoz való igazodást a büntetés-végrehajtás összes szakmai területén, illetve a regionális fejlesztést.

Dr. Huszár László bv. dandártábornok, az országos parancsok szervezési helyettese a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szabályozási elveiről szóló kormány-előterjesztés egyes megállapításait ismertette, illetve kifejtette véleményét azokról. Az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (Bv. tvr.) módosításáról szóló törvényjavaslat már nem teszi a büntetés-végrehajtás feladatává az idegenrendészeti őrizetet, ugyanakkor az új büntetőeljárás törvény (Be.) az előzetes letartóztatás végrehajtása terén többfeladatokat ró a büntetés-végrehajtásra. Tábornok úr rámutatott, hogy a tervezet által említett korszerű büntetés-végrehajtási alapelvek (normalizáció, nyitottság, felelősség) már az 1993. évi XXXII. törvényben megfogalmazódtak. A szabadságvesztést továbbra is a bíróság által meghatározott három fokozatban – fegyház, börtön, fogház – kell végrehajtani a tervezet szerint, viszont lehetővé tesz a fokozatokon belül további három fokozat – enyhe, általános, szigorú – létrehozását. Dr. Huszár László szerint még nem tudni, hogy milyen szakmai tartalommal lehet megtölteni az új fokozatokat, hiszen a progresszivitás (vagyis az elítéltek fokozatos fejlődésé-

nek, előrejutásának elősegítése) a büntetés-végrehajtás munkáját eddig is jellemezte.

A büntetőpolitika és a büntetés-végrehajtás viszonyát 1945-től napjainkig elemezte **Dr. Lőrincz József egyetemi docens** előadásában, példákon mutatta be, hogy a bűnözés növekedése vagy csökkenése, illetve a büntetőpolitika reakciói számos alkalommal nem voltak szinkronban egymással. Legjellemzőbb erre a rendszerváltás körüli időszak, amikor is több százezerrel nőtt a bűncselekmények száma, ugyanakkor a fogvatartottak száma erőteljesen csökkent. Dr. Lőrincz József hangsúlyozta, hogy a represszív, megtorló büntetőpolitika a vizsgált időszakban sosem járt az anyagi források megnövelésével, s csak személyi állomány hozzáállásának volt köszönhető a nagyobb válságok elkerülése.

Dr. Kabódi Csaba egyetemi docensnek a „Büntetés-végrehajtás itt és most” című előadása több fontos szakmai kérdést érintett. Az előadó felhívta a figyelmet, hogy noha az Európai Uniónak nincs büntetőpolitikája, a strasbourg-i ítélkezés nyomán követése igen fontos. A Bv. tvr. módosításával kapcsolatban a fokozatok kiszabásának kérdéséről elmondta: a büntetés-végrehajtási szervezet alkalmasnak tartja arra, hogy eldöntse az elítéltek kezelési módját, nevelési programját, azonban annak megvalósításához kellő szakapparátus kiépítése szükséges.

A konferencia külföldi vendégelőadója, **Dr. Eduard Sabopál ezredes, a szlovák Rendőr Akadémia Kriminológiai Tanszékének vezetője** „A speciális főiskolai oktatás jelentősége a pozsonyi Rendőr Akadémián a börtön- és az igazságügyi őrség alakulata tagjai részére” című előadásában a büntetés-végrehajtási ismereteket oktató tantárgyak szakmai tartalmával foglalkozott.

Dr. Ruzsonyi Péter előadásában a büntetés-végrehajtási nevelés helyét és jövőjét rajzolta fel. Az európai törekvéseket áttekintve ismertette a represszív, az intervenciós és a neo-treatment modellt. Míg a legelsőhöz a csizmatábori forma, a legutolsóhoz a skandináv országok nevelése köthető. A középső, intervenciós - beavatkozó - modell mutatja a legnagyobb változatosságot (drill központú irányzat, a volt szocialista blokk, illetve a porosz iskola hagyományai, valamint rehabilitációs irányzat). A hazai büntetés-végrehajtásra korábban a porosz iskola, majd a volt szocialista blokk nevelési elvei hatottak, illetve ma már főként a rehabilitációs irányzat érvényesül. A továbblépés hazai lehetőségeit vizsgálva az előadó kifejtette, hogy a jövőben büntetés-végrehajtási nevelés fő célkitűzése a fogvatartottak konstruktív életvezetésének kialakítása lehet.

„A CPT és az európai elvárások” címmel adott elő **Dr. Csetneky László főiskolai docens**, a kínzás és embertelen bánásmód elleni bizottság magyarországi tagja. Az előadás bemutatta a CPT működési elveit, munkamódszerét, ellenőrzéseinek rendszerét. (Mint ismeretes: a CPT 1994-ben és 1999-ben Magyarországon is tartott időszaki, 2003-ban pedig ad hoc ellenőrzést.) Dr. Csetneky László kifejtette, hogy a CPT az Európai Emberjogi Bíróság esetértelmezéseiből, illetve az ellenőrzések eddigi gyakorlati tapasztalataiból indul ki. A CPT-látogatások kap-

csán kialakult egy kívánalom-elvárás rendszer, ugyanakkor nagy szükség lenne egy egységes európai börtön szabályzat kialakítására.

Módos Tamás főiskolai adjunktus a Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tanszékének oktató-nevelő munkáját mutatta be. Az előadó hangsúlyozta, hogy a tanszéki oktatói-nevelői munka elsődleges célja az, hogy a hallgatók olyan ismeretekkel kerüljenek ki a tanszékről, amelyek a „megrendelő” (vagyis az adott intézet) számára fontosak. Módos Tamás beszélt – többek között – a tanszék technikai feltételeiről és személyi összetételéről, a rendszeres hazai és külföldi (szlovákiai és ausztriai) intézetlátogatásokról, továbbá a nyári szakmai gyakorlatok fontosságáról. Az előadás érdekes színtoltja volt, hogy két főiskolai hallgató - is részt vett a mondanivaló kifejtésében, jóvoltukból a hallgatóság egyrészt a hallgatók leterheltségéről, másrészt az elért tanulási eredményekről is képet kaphatott.

Dobos István főiskolai tanársegéd előadásában a PPP (Public Privat Partnership) alkalmazásának lehetőségével foglalkozott. Kifejtette, hogy a magántőke bevonása a közfeladatok ellátásába nem új keletű módszer, a II. világháborút követően terjedt el a világ fejlettebb országaiban. Az előadás kitért a PPP előnyeire, illetve a hátrányokra és a kockázatokra, áttekintést adott a PPP beruházások menetéről, a megvalósítást befolyásoló tényezőkről, továbbá elemezte a költségek megtérülését. Az előadó kiemelte, hogy a magántőke bevonásának előnyei társadalmi szinten, és nem a büntetés-végrehajtás szintjén jelentkeznek.

„Az atipikus büntetés-végrehajtási feladatok által indukált klasszifikációs problémák a büntetés-végrehajtási jogban” címmel tartott előadást **Dr. Pallo József főiskolai tanársegéd**. Az előadó egy limitált, a büntetés-végrehajtási jog fogalmának megfelelő rendszert ismertetett, amelyben a profil-idegen feladatok nem szerepeltek. Az atipikus büntetés-végrehajtási feladatok közé sorolta a szabálysértési elzárást, az idegenrendészeti őrizetet, a kényszergyógykezelést és az ideiglenes kényszergyógykezelést. Dr. Pallo József a profiltisztítás várható hatásaként a hatékonyabb és könnyebb végrehajtást, és a klasszifikációs nézőpontok eltűnését jelölte meg.

Dr. Nádasi Béla és Sztodola Tibor főiskolai tanársegédek közös előadásukban azt vizsgálták, hogy a büntetés-végrehajtás személyi feltételei hogyan hatnak a bv. biztonsági rendszerére. Kiinduló pontjuk az volt a személyi állomány jelenti a biztonság legfontosabb elemét. Sztodola Tibor rámutatott, hogy az elmúlt három évben a fogvatartottak létszámának növekedését nem követte kellő mértékben a személyi állomány létszámának növekedése, s arról is beszélt többek között, hogy a személyi állomány helyzete komolyan kihat a biztonságra. Dr. Nádasi Béla a személyi állomány leterheltségét emelte ki, s arra hívta fel a figyelmet, hogy az élőerős őrzés és a technikai őrzés aránya – helytelenül – eltolódott az utóbbi javára. Mindkét előadó hangsúlyozta a képzés és továbbképzés kitüntetett szerepét a biztonsági ismeretek átadásában.

A konferencia jól szolgálta a Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tan-
széke kutatási tevékenységének, elért eredményeinek bemutatását, de egyúttal – a
külső előadók bevonásából következően is – a magyar büntetés-végrehajtás egé-
széről is képet adott. A probléma-érzékeny, feszes tempójú (az előadóknak csupán
20 perc állt rendelkezésükre mondanivalójuk kifejtésére), a szemléltetést többsé-
gükben magas színvonalon megvalósító előadások számos friss információt nyúj-
tottak a résztvevők számára.

Dr. Lőrincz Józsefnek a tanácskozáson elhangzott javaslatára utalva: jó lenne,
ha a jövőben – a KRIMINÁLEXPO keretében évente megrendezett nemzetközi
bv. konferenciát mintegy kiegészítve – rendszeressé válnának az efféle szakmai
fórumok, amelyeken (esetleg szekcióban is) megvitatásra kerülnének a büntetés-
végrehajtás legaktuálisabb szakmai kérdései.

Deák Ferenc István